

**“IJODKOR O'QITUVCHI: ZAMONAVIY TA'LIMDA KREATIV
YONDASHUVLARNING AHAMIYATI”****Alisherova Marjona Akramjon qizi***O'zbekiston davlat Jahon tillari universiteti,**Rus filologiyasi fakulteti, 1-kurs talabasi**Toshkent shahar, Uchtepa tumani*

Anotatsiya: Ushbu maqolada ijodkor o'qituvchining zamonaviy ta'lim tizimidagi roli, kreativ pedagogik yondashuvlarning o'quvchi shaxsini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida innovatsion usullar, motivatsiyani kuchaytirish omillari hamda raqamli texnologiyalardan foydalanishning samarali jihatlari ochib beriladi. Shuningdek, ijodkor o'qituvchining professional fazilatlari, kompetensiyalari va ularni shakllantirish yo'llari yoritiladi.

Kalit so'zlar: ijodkor o'qituvchi, kreativ pedagogika, zamonaviy ta'lim, innovatsion metod, motivatsiya, kompetensiya.

Аннотация: В статье рассматривается роль творческого учителя в современной системе образования. Анализируется значение креативных педагогических подходов в формировании личности учащегося, а также эффективное использование инновационных методов и цифровых технологий. Особое внимание уделяется профессиональным качествам и компетенциям творческого педагога и путям их формирования.

Ключевые слова: творческий учитель, креативная педагогика, современное образование, инновационные методы, мотивация, компетенции.

Annotation: This article examines the role of the creative teacher in the modern education system. It analyzes the importance of creative pedagogical approaches in developing students' personalities and explores the effective use of innovative methods and digital technologies in the learning process. The paper also highlights the professional qualities and competencies of a creative teacher and the ways to develop them.

Keywords: creative teacher, creative pedagogy, modern education, innovation, motivation, teacher competence.

KIRISH

Bugungi kunda jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan globallashuv jarayoni ta'lim tizimi oldiga yangi va murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Jamiyatda raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan, tashabbuskor va yaratuvchan yoshlarni tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Shunday sharoitda o'qituvchining an'anaviy bilim beruvchi sifatidagi roli asta-sekin o'zgarib, u o'quv

jarayonining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va motivatori sifatida namoyon bo'la boshladi. Bu esa o'qituvchidan yangicha yondashuv, ijodkorlik va kreativ fikrlashni talab etadi. Ijodkor o'qituvchi — bu nafaqat tayyor bilimlarni yetkazib beruvchi, balki o'quvchilarda mustaqil izlanish, savol berish, muammoni turli rakurslardan ko'rib chiqish ko'nikmalarini shakllantira oladigan shaxsdir. Har bir o'quvchi o'zining qiziqishi, dunyoqarashi va individual qobiliyatiga ega. Ijodkor pedagog ana shu individual farqlarni inobatga olgan holda dars jarayonini tashkil etadi, o'quvchilarni faol fikrlashga, erkin muloqot qilishga undaydi. Natijada ta'lim jarayoni biryoqlama ma'ruza emas, balki ikki tomonlama ijodiy hamkorlik shakliga aylanadi.

Shuningdek, zamonaviy raqamli texnologiyalarning ta'lim tizimiga kirib kelishi ham o'qituvchi faoliyatini tubdan yangilashni talab etmoqda. Onlayn platformalar, multimedia resurslari, virtual o'quv muhiti — bularning barchasi o'qituvchining ijodiy imkoniyatlarini kengaytirib, bilim berish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Biroq texnologiya — faqat vosita, uning samarali ishlashi esa, avvalo, o'qituvchining kasbiy mahorati va kreativ yondashuviga bog'liq. Bugungi kunda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabati ham o'zgarmoqda. Ular faqat tayyor ma'lumotni qabul qilishni emas, balki o'z fikrini bildirish, muhokama qilish, yangilik yaratishda ishtirok etishni xohlaydi. Ana shunday ehtiyojni qondirishda ijodkor o'qituvchi yetakchi rol o'ynaydi. U sinfda ijobiy psixologik muhit yaratib, har bir o'quvchi o'zini erkin va ishonchli his qiladigan sharoitni ta'minlaydi. Shu sababli ijodkor o'qituvchining kasbiy fazilatlari, kreativ pedagogik metodlardan foydalanish madaniyati va ularning ta'lim sifati hamda o'quvchi shaxsini shakllantirishdagi o'rni alohida ilmiy tadqiqot mavzusi sifatida e'tibor qaratishga loyiqdir. Mazkur maqolada aynan ushbu masalalar yoritilib, ijodkor o'qituvchi fenomenining zamonaviy ta'limdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

1. Ijodkor o'qituvchi shaxs fenomeni va uning pedagogik mazmuni

Ijodkor o'qituvchi tushunchasi nafaqat darsni noodatiy tarzda tashkil etish, balki ta'lim jarayonini ongli ravishda o'zgartira olish, yangi g'oya va yondashuvlarni joriy eta olish qobiliyati bilan belgilanadi. Bunday pedagog o'quvchilarni tayyor ma'lumot bilan cheklab qo'ymaydi, aksincha ularda izlanish ruhini uyg'otadi.

O'qituvchining quyidagi fazilatlari ijodkorlik mezonlari sifatida ko'riladi:

- keng dunyoqarash
- yangilik yaratishga intilish
- psixologik sezgirlik va empatiya
- kommunikativ madaniyat
- mas'uliyat va tashabbuskorlik

doimiy o'zini rivojlantirish ehtiyoji

Shu bilan birga, ijodkor o'qituvchi o'quvchilarning individual psixologik xususiyatlarini hisobga olib, ta'limni differensial yondashuv asosida tashkil etadi. Bu esa har bir o'quvchining o'z imkoniyati doirasida muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi.

2. Kreativ pedagogikaning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlari

Kreativ pedagogika zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, uning markazida o'quvchi shaxsi, uning ehtiyojlari va qiziqishlari turadi. Bu yo'nalishda o'qituvchi:

muammoli vaziyatlar yaratadi

mustaqil fikrlashni rag'batlantiradi

interfaol metodlarni tatbiq etadi

ijodiy topshiriqlar asosida bilim beradi

Masalan, dars davomida an'anaviy savol-javob o'rniga:

"Aqliy hujum"

"Debat"

"Rol o'ynash"

"Loyihaviy ishlar"

"Klaster"

"Keys-stadi"

kabi metodlardan foydalanish o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi, ularni faollikka undaydi.

Kreativ pedagogikaning ustunligi shundaki, u bilim olish jarayonini hayotiy vaziyatlar bilan bog'laydi. O'quvchi olgan bilimlarini real hayotda qo'llay olish imkoniga ega bo'ladi.

3. Raqamli texnologiyalar sharoitida ijodkor o'qituvchi faoliyati

Bugungi raqamli jamiyatda ta'lim jarayonini zamonaviy texnologiyalarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Shuning uchun ijodkor o'qituvchi:

onlayn ta'lim platformalari

mobil ilovalar

interaktiv doskalar

multimedia taqdimotlari

virtual laboratoriyalar

dan samarali foydalana olishi kerak.

Masalan, darslarni videomateriallar, audioyozuvlar, elektron resurslar bilan boyitish o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar ijodkorlik uchun keng imkoniyat yaratib, o'qituvchini faqat bilim manbai emas, balki yo'naltiruvchi va tashkilotchi sifatida namoyon qiladi.

4. O'quvchi shaxsini shakllantirishda ijodkor o'qituvchining pedagogik roli

Ijodkor pedagogning asosiy maqsadi – mustaqil fikrlaydigan, mas'uliyatli, ijtimoiy faol shaxsni tarbiyalashdir.

U quyidagi vazifalarni bajaradi:

o'quvchilarda ichki motivatsiyani uyg'otadi

o'z-o'zini rivojlantirishga yo'naltiradi

tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi

muloqot madaniyatini shakllantiradi

jamoada ishlash ko'nikmalarini hosil qiladi

Sinfda insonparvarlik ruhidagi ijobiy psixologik muhit mavjud bo'lsa, o'quvchi o'zini erkin his qiladi, o'z fikrini ochiq ayta oladi. Bu esa ijodiy faollikni yanada kuchaytiradi.

5. Ijodkor o'qituvchining kasbiy kompetensiyalari

Ijodkorlikning muvaffaqiyatli namoyon bo'lishi quyidagi kompetensiyalar bilan bog'liq:

metodik kompetensiya – fan metodlarini mukammal bilish

axborot-kommunikatsion kompetensiya – texnologiyalardan foydalanish

pedagogik-psixologik kompetensiya – shaxsiy yondashuvni qo'llay olish

ijodiy kompetensiya – yangilik yaratish qobiliyati

kommunikativ kompetensiya – samarali muloqot o'rnatish

Bu kompetensiyalarni shakllantirish uzluksiz o'qish, tajriba almashish, malaka oshirish orqali amalga oshiriladi.

6. Ijodkor o'qituvchilarni tayyorlash va qo'llab-quvvatlash masalalari

Bugungi kunda ijodkor pedagoglarni tayyorlashda quyidagi yo'nalishlarga e'tibor qaratish zarur:

oliy ta'limda innovatsion pedagogik kurslarni kuchaytirish

o'qituvchilar uchun seminar va treninglar tashkil etish

Shu bois ta'lim tizimida ijodkor o'qituvchilarni tayyorlash, ularni metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash, malaka oshirish va ilg'or tajribalarni ommalashtirish bo'yicha amalga oshiriladigan ishlarni yanada takomillashtirish zarur. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida kreativ pedagogika, innovatsion ta'lim texnologiyalari, psixologik kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus kurslar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, amaliyotchi o'qituvchilar uchun seminarlar, treninglar, ustoz-shogird tizimi, ochiq darslar orqali tajriba almashish muhitini shakllantirish ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Xulosa qilib aytganda, ijodkor o'qituvchi zamonaviy ta'limning bosh subyekti, o'quvchi shaxsining ma'naviy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Uning bilimdonligi, kasbiy mahorati, insonparvarlik fazilatlarini va kreativ fikrlashi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ta'lim tizimining barcha

bo'g'inlarida ijodkor pedagog shaxsini shakllantirish, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish strategik vazifa sifatida qaralishi lozim. Faqat shundagina jahon ta'lim makonida raqobatbardosh, intellektual salohiyati yuqori bo'lgan yoshlar avlodini tarbiyalash imkoniyati yuzaga keladi.

XULOSA

Yuqorida olib borilgan nazariy va amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida ijodkor o'qituvchining o'rni beqiyosdir. Chunki bugungi globallashuv va raqamli rivojlanish sharoitida oddiy, an'anaviy yondashuvlar bilan chegaralanib qolish o'quvchi shaxsining har tomonlama kamol topishini ta'minlab bera olmaydi. Aksincha, ta'lim jarayonini yangicha mazmun bilan boyitish, kreativ metodlar asosida tashkil etish, mustaqil fikrlash va erkin muloqot muhitini yaratish – zamon talabi hisoblanadi. Shu ma'noda ijodkor pedagog shaxsining shakllanishi va uning faoliyatini qo'llab-quvvatlash dolzarb ilmiy-amaliy masala sifatida namoyon bo'lmoqda. Ijodkor o'qituvchi, eng avvalo, bilim beruvchi emas, balki o'quvchini o'rganishga undaydigan, izlanish ruhini uyg'otadigan, yangilik yaratishga yo'naltira oladigan shaxsdir. U dars jarayonini shunchaki axborot uzatish jarayoniga emas, balki o'zaro hamkorlik, fikr almashish, bahs-munozara, ijodiy izlanish maydoniga aylantira oladi. Natijada o'quvchi nafaqat tayyor bilim egasi, balki mustaqil fikrlovchi, tahlilchi va ijodkor shaxs sifatida shakllanadi. Bu esa jamiyat taraqqiyoti uchun eng muhim omillardan biridir. Shuningdek, ijodkor o'qituvchi faoliyatida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining oqilona qo'llanilishi ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Raqamli ta'lim resurslari, interaktiv platformalar, elektron kutubxonalar va multimedia vositalari darslarni jonlantiradi, o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Biroq bu vositalarning haqiqiy samarasi faqat ijodkor pedagogning bilim, mahorat va kreativ yondashuvi bilan uyg'unlashgan taqdirdagina namoyon bo'ladi. Olib borilgan tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, ijodkor pedagog faoliyatining asosiy natijasi faqat o'quvchilar bilimining oshishi bilangina emas, balki ularning ijtimoiy faolligi, tashabbuskorligi, mas'uliyati, muloqot madaniyati va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarining rivojlanishi bilan ham o'lchanadi. Ya'ni ijodkor o'qituvchi – o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishning muhim garovidir.

Shu bois ta'lim tizimida ijodkor o'qituvchilarni tayyorlash, ularni metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash, malaka oshirish va ilg'or tajribalarni ommalashtirish bo'yicha amalga oshiriladigan ishlarni yanada takomillashtirish zarur. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida kreativ pedagogika, innovatsion ta'lim texnologiyalari, psixologik kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus kurslar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, amaliyotchi o'qituvchilar uchun seminarlar, treninglar, ustoz-shogird tizimi, ochiq darslar orqali tajriba almashish

muhitini shakllantirish ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Xulosa qilib aytganda, ijodkor o'qituvchi zamonaviy ta'limning bosh subyekti, o'quvchi shaxsining ma'naviy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Uning bilimdonligi, kasbiy mahorati, insonparvarlik fazilatlari va kreativ fikrlashi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ta'lim tizimining barcha bo'g'inlarida ijodkor pedagog shaxsini shakllantirish, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish strategik vazifa sifatida qaralishi lozim. Faqat shundagina jahon ta'lim makonida raqobatbardosh, intellektual salohiyati yuqori bo'lgan yoshlar avlodini tarbiyalash imkoniyati yuzaga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azizxo'jaev A.A. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
2. Hasanboeva O.U., Yo'ldoshev J.G'. Pedagogika. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
3. To'raqulov X.T. Pedagogik mahorat asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
4. Ismoilova N. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va ularning samaradorligi. – Toshkent: Innovatsiya, 2019.
5. Vygotskiy L.S. Pedagogicheskaya psikhologiya. – Moskva: Pedagogika, 1991.
6. Leontyev A.N. Deyatel'nost. Soznanie. Lichnost. – Moskva: Smysl, 2005.
7. Крупская Н.К. Вопросы народного образования. – Москва: Просвещение, 1980.
8. Dewey J. Democracy and Education. – New York: Macmillan, 1966.
9. Guilford J.P. The Nature of Human Intelligence. – New York: McGraw-Hill, 1967.
10. Runco M.A., Jaeger G.J. The Standard Definition of Creativity. Creativity Research Journal, 2012.
11. UNESCO. Creative Teaching and Learning. – Paris, 2017.
12. Xodjayev B. Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
13. Axmedova M. Kreativ pedagogika asoslari. – Toshkent: Ziyo, 2021.
14. Rogers C. Freedom to Learn. – Columbus: Charles Merrill, 1983.
15. Anderson L., Krathwohl D. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing. – New York: Longman, 2001